

MAGYAR KURIR

Indult Bétestől, Pénteken Januárius' 10-dik napján, 1817-dik esztendőben.

Spanyol Amerika.

A' *Buenos - Ayresi* környülállásokrol híteleseknek látszó tudósítások érkeztek, a' mellyek Oktober' 25-dikáig történt dolgokrol beszéllenek. Ezek szerint Lizonyos annyi a' Portugallus seregekről, hogy a' *La-Platai* új Respublika' határszélein, *San-Miguel* és *Santa Teresa* nevü erősségekbe szállottak, hanem arról, a' mi nem régen elhíreltetett vala, hogy *Montevideót* is elfoglalták volna, még ezek az új tudósítások semmit nem tudnak, sőt úgy látszik, hogy *Maldonadóba* sem mentek még be, a' melly hasonlóképpen elhíreltetett vala. Arra a' hírre, hogy *Montevideót* elfoglalták volna, mint látszik, a' következő történet adta volt az alkalmatosságot: — Egy *Murgundo* nevü *Spanyol* Oberster, kire a' *Buenos-Ayresi* Országlószék a' Rekruták' vagy új seregek' gyakoroltatását bízta vala, magát rosszul viselvén és onnét elkergettetvén, valami módon belopta magát *Montevideóba*, és ott pártosokat gyűjtvén magamellé, már annyira vitte vala a' dolgot, hogy az *Artigas* fő vezér által oda betétejeit Kommandásatól hivatalát elvévén, őtet fogságra tette, 's maga lett helyébe Kommandánsá. Hanem ez az állapot nem soká megváltozott; *Murgundiónak* a' szerenté hatat fordított; őtet 24-gyedmagával fogságra tettek; 's az előbbeni Kommandánsat hivatalába ismét vissza tettek.

Déli Amerikának északi részein is egészsen megváltoztak, mint látszik, a' Roya-

listák' megverettetése által, a' környülállások; mint látszik a' *Caraccasi* fő Kapitányságban ismét az insurgensek lettek erősebbekké; már *Cumanát* is magokévé tették. *Bolívárnak*, kiről egy időtől fogva semmit nem lehetett hallani, ismét megújult az emlékezete. Minden órán várták *Margarita* szigetére.

Ugyantsak ezen Déli Amerika' Északi részének Napnyúgoti tartományaiól pedig, a' hol Generális *Morillo* egy darab ideig szerentsésen verekedett 's a' hol *Santa Fé-ből* a' Revolúziós Országlószéket is elkergette vala, azt írják most, hogy ezen Országlószékeknek tagjai *Antioquiá* ból, a' hova futottak vala; most már *Papayanban* ismét összgyülekeztek, 's nem csak ezt a' tartományt, hanem *Chocót* is, a' Tsendes tenger' partjáig terjedő minden vidékekkel egyetemben hírlák, 's a' *Spanyol* Király' *Peruban* lévő tisztviselőinek nem kevésnyúghatatlanságot kezdettek okozni.

Az ifiabbi *Miná*, a' ki tavaly *Spanyol* országból *Méksikóba* ment vala, hanem ezt azután oda hagyván *St. Domingó* szigetére vette vala magát; itt egy expedíziót gyűjtött, innét a' múlt Oktober' 28-dik napján, a' *Port-au-Princi* kikötőhelyből, három hajókkal, mellyeknek egygyike 18, a' másika 14 ágyus, és egy kissebbel, a' tengerre kivezett. — Az ilyen apró fegyveres hajótsoportok egy időtől fogva egészsen kettéváltak az Amerika és Spanyol ország között való evezést, 's csak nem egészsen semmivé tették a' Spanyolok' kereskedését.

Nagy Britannia.

December' 20-dikán a' Londoni nagy Tanács össze hívattatván, felolvastatott benne az a' válasz, mellyet a' Régens Princz ezen Tanácsnak, az ő London városa' nevélen beadott kéresemére, a' thronushól adott volt (A' Princznek ezen válaszát, 's a' Londoniak' kérelmét, vagy kérő levelét, még a' múlt esztendőben költ 52-dik számú M. Kurában közlöttük vala). A' felolvastatást hevel beszélgetések követték. A' Ministerekkel ellenkezők közül *Watthman*, a' Ministerekkel tartók közül pedig *Sir Curtis*, eleintén csak a' felett is sokáig veszekedtek, hogy melyik beszéljen legelőbb, míg végre jönnek találta a' Polgármester úgy intézni-e a' dolgot, hogy *Curtis* beszéljen legelőbb; ki is tehát egy beszédet olvasott-fel, mellyel azt jóvállotta, hogy a' Régens Princznek nagy kegyelmű és kegyességű választ írják-be a' közönség' tanácsának jegyző könyvébe. — A' másik ellenben, tudniillik *Watthman*, igen nagyon sajnálotta, hogy a' Ministerek a' Régens Princz' ő Királyi Hertzegsége' szájába ilyen választ adtak, 's azt jóvállotta hosszú beszéd által, hogy London' közönségének ezen válaszláson való tsudalkozását 's érzékeny bánkodását írják-be a' közönség' jegyző könyvébe. Ez a' jóvállás nagyon heves disputálásra adott alkalmatosságot. *Curtis* megmútatni iparkodott hosszas, de a' halgatók kiáltozása által sok versben felbeszaksztatott beszédében, hogy azok, a' kik a' Régens Princznek beadott kérő levelet készítettek, azért valósággal megszegyenhetnek magokat, minthogy ez a' Londoni belső város' lakosainak nem az ő valóságos gondolkodásokat foglalja magában, és mint-hogy ezen kérő levélben oly dolgokba avat magát: London városának nagy tanácsa, a' mellyek őtet teljességgel nem illetik: — Én, úgy mond *Curtis*, a' Régens Princznek választ igen deréknek, igen tökéletesnek, felségesnek, a' dologhoz alkalmaztatottnak,

's a' Régens Princzhez méltónak lenni tartom. — Egy más Orátor úgy vélekedett, hogy a' Princz' válasza, mind ezek mellett a' magasztalások mellett is, tsakugyan nem nagy kegyesseget jelentő indulattal légyen irattatva. Végezetre hosszas, lármás, és heves disputálás után az itt következő végzés erőssített-meg: —

„Hogy a' Régens Princz ő Kir. Hertzegsége válasza a' közönség tanácsának jegyző könyvébe, vétetessék-fel —

„Hogy a' Londoni közönség' tanácsa egyszermind tsakugyan el nem titkolhatja a' maga azon való ellámulását 's érzékeny bánkodását, hogy egy ily közönségesen mindenek által megesmértetett szükségnek és inségnek idején, midőn a' nemzet a' megsokasított adók' terhe alatt Ieroskad, és a' midőn a' közönség' tanácsa, ily sok megezáfolhatatlan indító okokra nézve azon maga kétségbe hozhatatlan jusával élt, a' melly szerént neki a' thronushoz kérő levelet benyújtani szabad, a' Korona' Ministerei azt tanátsolhatták ő Királyi Hertzegségének, hogy a' nép' szerentsétlenségének lerajzoltatására 's annak ily fundamentomos panaszolkodásaira, egy ily választ adjon. —

„S hogy továbbá azon való bémulását 's fájdalmát sem titkolhatja-el a' közönség' tanácsa; hogy a' Ministerek azt tanátsolhatták a' Régens Princz ő Kir. Hertzegségének, hogy ezen válasza által mind azokra az emberekre ily kedvetlen homályt vessen, a' kik most a' Státusban uralkodó romlotságok és visszaélések ellen az országból mindenünnét ily sürgető kérelmeket nyujtanak-be, és hogy őket azzal vádolja, hogy a' népet felingerelni iparkodnak; 's hogy azt is tanátsolhatták ő Kir. Hertzegségének, hogy azt mondja, hogy a' jelenvaló inségeket és nyomoruságokat tsak elkerülhetetlen okoknak lehet tulajdonítani, holott tudva való dolog az, hogy országunknak siralmas állapotját abból a' tékozlásból, gondolatlanságból, és mértékletlenségből, mellyel az Országnek jövedelmei már régtől fogva

administráltaknak, 's a' mely a' Parlamentumnak a' Ministerektől való függése miatt jött-bé, vegye eredetét. —

„S következésképpen hogy az országra nézve most oly szükséges legyen, a' milyen még soha se' volt, az, hogy a' nemzet a' maga azon való iparkodásai mellett megmaradjon, hogy azon inségek ellen, mellyeket az előhozott nehezségek okoznak, segedelmet találhasson, mindenek felett pedig, hogy a' nemzeti képviselőt a' Parlamentumban, ennek reformáltatása által, visszanyerhesse; és hogy mind-ezekhez képezt a' Londoni belső városi közönség tanácsa, Angliának minden Grófságait, Városait, és Mezővárosait, szorgatással meghívja, hogy azon iparkodjanak, hogy a' fenyegető veszedelmeket elhárítani 's a' visszaéléseket a' nemzet' érzékenységeinek közönséges 's a' Constitúcióval megegyező kifejezése által, még jó idején eltörölni-lehessen.“

A' Dec. 2-dikán történt lármának szerzői között, a' kik elfogattatván vizsgálás alá vonattattak vala, Carter nevű, azért, hogy sok betsületes lakosok adtak-be arról való bizonyosság leveleket, hogy ő jó magaviseletű ember, kibotsáttatott a' fogságból. Preston és Hooper is elbotsáttattak *cautióra*, de úgy, hogy, mivel kijött ellenek hogy részt vettek a' támadásban, még ítélszék' eleibe fognak ezíttatni. A' többek még ülnek, kik között *Cashmant* és *Gambelt* azért tartják bezárva, hogy a' *Bekwith* fegyveres boltjából fegyvert vittek el.

Bristol és *Bath* városaikbantsaknem oly nagyon elszaporodván a' koldusok az utcákon, hogy a' le 's fel járóknak minden nyomon alkalmatlankodtak: jeles módot találtak megkevesíttetésekre. Egy társaság össze állván bizonyos igen oltsó czédulákat készíttetett, és közönségesen meghívta a' városnak minden lakosait, hogy magoknál ilyen czédulákat hordozzanak, és a' koldusoknak egygy czédulát, 's né pénzt, adjanak, mellyel a' koldus, ha alamisna kell neki,

az említett biztossághoz folyamodván, ez annak körülállásait megvizsgálja, 's ha a' koldust arra méltónak lenni találja, szükséges segedelmet rendel neki. Ez az eszköz nagyon megkevesítette a' nevezett két városokban a' koldusok' számát.

Az a' hír indúlt *Londonban*, hogy a' nem soká elkezdődő Parlamentumi ülesekben oly projektum fog elé fordúlni, arra, a' Státus' tisztviselőinek fizetések' 10 per Centel lejjebb fog szállíttatni.

A' Ministerek' Kurírja azt erőssíti, hogy az összeszövetkezett Hatalmasságok közönséges megegyezéssel réa állottak, hogy hogy a' Frantzia Udvarnak, azon hadi adónak lefizetésére, melynek ideje már eltelt, két hónapi időt adjanak.

A' Hertzeg *Coburg*' születése napjának innepét a' múlt December 16-dikán legelőször tartották Angliában. Maga a' Hertzeg azzal nevezetessítette ezen napot, hogy *Clermont* nevű faluban, a' hol mostani lakbelleje van, négy fontos kenyeret és husz adatot minden lakosnak; az aszszony embereknek és gyermekeknek pedig flánert osztatott. A' Régens Hertzeg a' *St. Jamei* közönség' szegényei között, a' hol a' Királyi palota van, kenyeret és 10 kövér ökröt osztatott ki, a' *Dubliniaknak* pedig 2000 font Sterlinget küldött.

A' *Drurylane*-theatromnak egy *Kean* nevű igen híres szomorujátékosához December' 21-dikén egy nevetlen levelet vitt a' kis posta, melyben szemire hányák, hogy mikor ő a' *Sir Mortimer Eduard*' személyét játrodja, tsupa majomábrázatot vészen magára, 's megintetett, hogy ha azon estve is, mikor ismét, azt a' játékot jádztották, a' melyben *Mortimer* első fordúl, hasonlót fog tselekedni, meg fogják ölni: *Kean* maga ugyan nem sokat gondolt ezen levéllel, hanem a' theatrom' igazgatója jelentést tett a' politziai tisztségeknek, és semmi szerentsétlenség nem érte *Kean*t, a' ki azonközben más nap' útját *Bathba* vette, a' hol 9-szer játzodván, onnet *Portsmouthba* megyen.

Folytatása a *Bonaparte* és Doktor *Warden* között *Szent Ilonán* folyt egygyütt való beszélgetéseknek: —

Ott állottunk vala meg az 1-ső számú Magyar Kurir' 5-dik levéllapján, a' hol azt kérdezte *Bonaparte* Doktor *Warden*től, hogy emlékezik-e még az Anglus hajós-Kapitány *Wright*' történetére? — *Warden* így felelt: Igen jól emlékezem; és Angliában csaknem közönségesen hiszik azt, hogy őtet a' Generális Úr fojtatta-meg a' Templében. — "Mi czélzással tselekedtem volna én ezt, így szollott *Bonaparte* villámláshoz hasonlító sebességgel? holott én azon emberek között, a' kik kezemre kerültek, senkit életben jobb szívvel meg nem tartottam volna mint őtet; mivelhogy abban a' processusban, melyet az összeesküdtek ellen akkor indítottam vala, nekem *Wright* legnevezetesebb bizonyosságul szolgálhatott volna, mint a' ki az összeesküvésnek főbb tagjait Angliából Frantzia országba által hozta vala. Az Angliai Országlószerk egy egész hadi Brigget küldött a' Frantzia partok mellé, a' melly tsupa összeesküdtekkal és *Spionokkal* volt rakodva. A' hajónak *Wright* volt a' Kapitánya. Az összeesküdtek közzül he tvenen, a' nélkül hogy észre lehetett volna menni, Párisba megérkeztek. Nekem a' Politziai Prefektus a' dolgot megjelentette; tudtomra adta, hogy összeesküvés légye munkába-vételve; s hogy az összeesküvés az én életemet vette légyen czélba: hanem azt, hogy gyűléseiket az összeesküdtek hol tartásák, a' Politzia ki nem tanulhatta. Én azonközben magamról gondot viseltem. Az alatt történt, hogy Kapitány *Wright* a' hajójával eltsipetett, és a' *Morbihani* Prefektus' eleibe állítottatott. Ez a' Prefektus az a' *Julien* nevű Generális volt, a' ki Egyiptomban vellem lévén, most Kapitány *Wrightre* azonnal réa esmert. Előbb sem *Wright* sem az ő hajós legényei nem akartak semmit vallani, hanem a' második versbéli vallatáskor a' hajós legények egygyenként való és keményebb

kérdőre vonattatván, az egygyik kivallotta, hogy ők egy Frantziákból álló csoportot hoztak által Angliából, kik között van egy *Pischegrü* nevű is, a' ki egy igen tréfás fiú. Így akadtunk nyomára annak az összeesküvésnek, melly ha érettségre juthatott volna, egy második revoluziónak lett volna a' szülő anyya. Kapitány *Wright* tehát Párisba hozattatott 's a' Templébe zárttatott, azért, hogy későbbre, mikor az ideje el fog jöni, ezen összeesküdteknek processusában figurázzon. Ógyan a' Frantzia törvények szerint megölettetthetett volna: de én ezzel nem sokat gondoltam. Én őtet ezen összeesküvésben csak úgy néztem, mint valami másod rendű czimborás társat; s reám néve abban semmi nem állott, hogy ő a' életit elveszesse, hanem csak abban állott valami, hogy azt ki lehessen tőle tanulni, hogy kit és hány embert hozott által Angliából Frantzia országba, és hogy azután őtet, mint bizonyóságot ezekkel szembe állítani lehessen." — Nekem (ezek a' *Warden* szavai) ezen környűllátságos előadás után nagyon erőssítette *Bonaparte*, hogy Kapitány *Wright* a' fogházban maga ölte meg magát, 's még pedig jóval elebb, mint a' *Monitör* kihirdette volt, s hogy ő azezt illető irásokat még *Elba* szigetén is újra által nezegette, 's a' dolgot Lord *Brittonnak* is, ki engemet ott megiátogatott, 's tőlle ezen dolog felől tudakozódott, eképpen beszéllete elé."

Egy más alkalmatossággal való beszéd közben eszébe jutván *Wardennek*, hogy néki 1807-ben azt beszéllete volna valami *Bennet* nevű ember, hogy *Foks* egyszer *St. Cloudban* járván azt kérdezte volna *Bonapartétól*, hogy a' tudva lévő pokoli-maschinával való történet miként lett volna valóssággal, úgy gondolkozott *Warden*, hogy, mivel *Bonaparte* már effele beszélgetésekre méltoztatta őtet, tehát ezt a' kérdést is eleibe terjeszteni mérészelhet, hogy igaz-e a' mit *Bennet* mondott, hogy *Foks* ezen dologról tudakozódott volna tőlle? — Erre így felelt *Bonaparte Wardennek*: — "

Na csak beszélje elé hát az Úr a' mit hallott hogy én Foksnak feleltem volna; 's talán majd nekem is eszembe jut valami, 's én is elé beszéléni fogom az Urnak, a' mit tudok." — A' történetről, felelt *Warden*, ekképpen írnak és beszélnek: A' Generális úr egy este a' theátrumba menvén hintóban, egy két kerekű tajga úgy állott volt az útha, hogy a' Generális Ur kotsisa a' mellett el nem hajthatott, hanem a' hatúsó tengejével abba megakadván, azt feldőttötte, a' midőn ez rettentő nagy tsattanással fellobbant, 's a' kevegőbe felvette-tett, de a' Generális Urnak semmi sérelmet nem okozhatott, minthogy a' kotsisa oly nagy sebességgel elhajtott onnét, hogy abban a' szempillantásban, melyben a' hordó fellobbant, már a' hintó jó messzire haladott volt. — "E' mind igaz (felelt *Bonaparte*). — *Warden* pedig így folytatta a' históriát: A' Generális Ur olyan nyugodalmassal elmével bement a' theátrumba, mint ha nem is tudta volna, hogy mi történt az után. — Ezen szokra nem tsak főhajtást tsinált *Bonaparte* nagy meglegedésének jelentésére, hanem igazabban szollván félig meghajtotta magát — én pedig így folytattam beszédemet: — A' Generális Ur, mint a' világ beszélte, úgy ítelt ezen maschináról, hogy ez az Anglusok' munkája lett volna, a' kik ez által akarták volna a' világból kioltani a' Generális Urat. — Ugy van (így felelt *Bonaparte*). — Azt is mondják, hogy a' Generális Ur *Windhámot*, az akkori Parisi Követet tartotta ezen maschina szerzőjének. — „Ugy van (felelt *Bonaparte*). — De azt beszélte a' világ, hogy Foksnak Úr ennek az állatásnak formázerént ellene mondott volna, ily nyilatkoztatással, hogy az orozlással való öldöklés ellenkezik az Anglusok' természetivel, és ha szintén az ő politikai gondolkodása a' *Windham* urével egészen ellenkezik is, azt mindazonáltal tsakugyan még is elmondhatja felőle, hogy ő, mint Anglus Követ, telyességgel nem volt alkalmas arra, hogy egy ily alacsony

tselkedetet valamely módon elősegélteni akarhatott volna. — "Ugy van, igen is (felelt *Bonaparte*), hogy én *Windhám* urat gyanítottam ezen próbatétel szerzőjének lenni, 's megmaradok azon gondolatom mellett is, hogy ezen mesterkedésnek az Anglus országlószerk is részese volt légyen. Pénzt adott erre, 's az egyéb efféle próbatetekre." — Nekem, ezen gyalázó kifejezéseknek hallására, a' vér egy kevéssé a' fejembe menvén, így feleltem *Bonaparténak* hevesen: Mi Anglusok undorodunk az orozlással való öldökléstől, és gyűlöljük azt a' maga rútvoltán kívül azért is, hogy a' gyilkos, egyéb tekintetben is gyáva gaz ember szokott lenni. Betsületemre erőssítem, hogy ezen tekintetben tsak egygyet is ki nem vévén minden Anglus úgy gondolkodik mint *Foks* úr. —

Bonaparte nekem semmit nem felelt ezen szavaimra, hanem én tsakugyan legkisebbnyire sem ketsegtethetem magamat azzal, hogy *Bonaparténak* ezen vélekedését tsak valamennyire is meggyengíthettem volna, hogy az az úgy nevezett *pokoli maschina* Anglus Fabrikából került légyen. Többet erről nem is szollottam.

Most már arról kezdett igen keservegen panaszkodni *Bonaparte*, hogy melly nagyon fáj neki a' jobb lábának nagy újja, 's kérte hogy podagra-é ez? — Én pedig azt kértem tőle, hogy mit gondol, nem *Familiai* nyavalyája-é ez neki? — "Nem emlékezen (felelt *Bonaparte*), hogy valaha ez ellen panaszkodni hallottam volna atyámfiait: hanem éppen most juta még is eszembe, hogy *Fesch*, az anyám' bátyja, podagras ember." — Ha mindjárt *familiai* nyavalya volna is ez (monde én) még is tsak vén korában 's akkor is tsak igen gyengén szokott ez eljönni az olyan emberre, a' ki ifjúkorában mértékletesen élt. Hanem azon nyúghatatlan élet után, mellyet a' Generális ur eddig élt, most sem ártana egy kevéssé többet mozganí. — „Igaz (felelt *Bonaparte*), ezt

mind jól mondja az Úr, de kisebb határt szabtak ki, mint sem elégséges lovaglást tessek: én pedig, akár melly ártalmas legyen is, inkább kevés sétálással megelégszem, mint sem hogy a' kiszabott határon kívül menvén, azt a' tisztet, a' kit ilyenkor mellem szoktak rendelni, magam mellett szemléljem; mert nekem az a' dolog elszenvetetlen. Még eddig azonközben semmi változást nem érzek egészségemben; az ember, ha kéntelen, sok nélkül el-lehet, a' mihez hozzá szokott. Volt olyan idő, hogy én hat esztendőnek eltelté alatt, napjában hathat órát ültem nyeregben; volt ismét oly idő is, hogy tizenhét napig nem mentem ki a' szobából. — Itt ismét el kezdett keservesen panaszkodni, azért, hogy szüntelenül egy tisztnek kell mellette lovagolni, ha a' határon kívül akar menni. Hiszem, úgy mond, az Úr maga is jól esmeri ezt a' vidéket; úgy-é hogy hame' köröskörül lévő dombokra strázsákat állitanának, ezek engemet, attól a' pillantattól fogva, hogy házamból kilépnék egész addig míg oda ismét be nem mennék, szüntelenül látnának. Vagy ha azt elégnék nem tartanák, hogy minden kegynek tetején egy-egy strázsza álljon, állitanának, nem bánám én, minden kegytetőre akár egy egész lovas iszoportot (pikéte) tisztetől egygyütt. Tsak ezt a' tisztet ne küldenék mindenütt velem.

Ezen estve Kapitány *Beaty* véllem egygyütt Bonapárténál lévén, 's én mondván, hogy ez is jelen volt *Sidney Smith* a' *St. Jean d'Acre* várában, mikor azt a' Frantziák ostromolták, megszorította egy kissé a' filit 's így szollott hozzá nevetve: *Ennye nequam! 's kend is bern volt St. Jean d'Acre várában, mikor mi azt ostromlottuk! Hát hova lett Sir Sidney?* "

Elegyes dolgok.

Angliában a' számtalan sokféle nevű jótévő társaságok között van egy olyan is, melynek *Oskolamesterek Társasága* a' neve. Ezen társaság December 20.

dik napján a' *Korona és Vasmatska* fogadóban a' maga esztendőnként való vendégségét tartván, Királyi Hertzeg *Susseks* ült beüne elől. Minakutánna a' közönségesen szokásban lévő pohárköszönések véghez mentek volna, tudtára adta ő Királyi Hertzegsége, hogy ezen gyűlésre az *Orléans* (Frantzia Királyi) Hertzeget is meghívta legyen, a' ki tíz *Güienéket* (aranyokat) áldozott legyen fel ezen társaságnak javára, 's azt adatja tudtára a' társaságnak, hogy egy időben ő is *oskolamester* volt legyen, 's jó ideig tanítás (letzke adás) által táplálta legyen magát. Ezen környűtálláshoz képpest jóvallotta az előlülő, hogy ezen előköszönésnel rekeszszék-be a' poharazást: *Éljen a' Királyi Oskolamester!* — Azután a' társaság javára való gyűjteményekhez fogott a' gyűlés, a' melly nagy bőkezűséggel ment véghez.

A' *Belgiumi* törvényhozó gyűlés 71 vokssokkal meghatározta, hogy a' gabonának azon országokba való kivittetése, a' melyekből *Belgiumba* nem szabad gabonát vinni, megtiltattassék.

A' múlt December végén a' *Belgiumi* Királyi Prokurátor *Brüsselen* egy házban, valami könyvnek, melly a' Frantzia Királyi Rámilia ellen igen gyalázatos motskolódásokat foglal magában, sok nyomtatványait megtalálván, elvétette, 's az íróit és kiadójjt törvényes úton módokon üldözteti.

A' Frantzia Király' testvér ötsé *Monsieur* második fiának felesége *Berry* Hertzegné, kitől Frantzia ország magának, *legitimus* (törvényes jussal bíró) koronaörökösét vár, viselő állapotban van.

Warschauból Dec. 16-dikán írták, hogy valamint ott, úgy minden *Lengyel* tartományokban munkába vették a' katonai kiírást; vagy katonaszédést, melly alá most a' *Sidók* is szintűgy tartoznak, mint a' *Keresztények*, a' melly valósággal nagy hasznára leszen ezen országnak, minthogy itt úgy elsokasodtak a' *Sidók*, hogy tsak közzülök néhány *Régementeket* lehetne kiszemelni.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

A' Pesti fő Iskolákban szaporodó tanulóknak száma új bizonyosága a' tudomány' virágzásnak. — Köszönet Mária Thérzia bñlts Intézetének és ditsőségesen országgló Felséges Urunk gyámolgatásának! már most nem kéntelen Nemzetünk a' Tudományt Olasz, Frantzia, és Német Országban keresni: hanem honjában feltalálja mind azt, a' mit a' külömbkülömbféle rendű embernek egykítsinosodott polgári Társaságban tudni kell. Ehez képeest vagyon Papi tudományokat tanuló, 74; Törvényi tudományokat tanuló, 225; Orvosi tudományokat tanuló 204; Böltselkedési tudományokat tanuló 347. — Öszveséggel tehát: 850 Tanuló. Kik közül Catholicus deák szertartású, 666; Cathol. Görög szertartású, 14; nem egyesült Görög 44; Lutheranus 34; Reformatus 61; Zsidó 31. — Az elmúlt 1816-dik esztendő végén Magyar és Erdély Országban Öt Nemzeti Theátrómi Társaságok állottak-fenn, mellyeknek tökéletesedéseket, és öregbedéseket annál bizonyosabban várhatni, mennél szebb életmenetelt tettek tsak néhány esztendőök alatt is. Ezen Társaságok mostanság játszottak M. Országban: *Miskolczon, Debreczenben, Szegeden, és Komáromban*; Erdélyben pedig *Kolozvárott és Máros-Vásárhelyen*. Mint-hogy Ns. Nemzetünk érzi a' maga méltóságát és nemzeti tulajdonait nemtsak betsűli és szereti: hanem megörizni is buzgón törekedik, méltán reménylhetni, hogy azon igyekezet is tökéletességre lép, melly Pesten az Ország közepén egy diszes Nemzeti Theátrómnak építtetését vette munkába. —

Munkátsrol így irtak Dec. 16-dikán: —
Minálunk igen nagy a' szükség a' kenyér dolgában; keves gazda vagyon a' ki ditsekedhetik, hogy ujjiig kenyere léssen, nagyobb része már meg ette, a' mije volt, tengeri-

nek köble 27 fl. rosznak 35, buza a' Munkátsi Platzon nagy ritkaság; busnak fontja 12 kr. egy hordó (150—170 itze) Szerednyei bor 25 fl. Bereghszári 20 fl. De itt még sem olyan közönséges a' nyomorúság mint N. Bihar Vármegyében, a' hol a' havasi Oláhság, éhsegtől nyomatatván, házát faluját el hagyta, 's gyermekestől feleségestől kódulásra vetemedett 's el borította mint a' raj a' N. Váradí's egyébb termékenyebb vidékeket. Szüretkor N. Váradon lévén tapasztaltam, hogy sem dolgozni, sem enni nem volt erejek, úgy ki szarodott a' bélek, a' gazdák azt állították hogy más esztendőökben két annyi étellel sem tudták őket ki elégiteni. Szüret végével vége lett a' keresetjeknek is; haza nem lévén mire menni a' mezőségen telepedtek meg. A' N. Váradí piatz és utzák tömvek velék; ott naplank 's éjszakáznak, míg az idő kemensége sem szellyezhetni el őket, majd minden reggel néhány holt test találtatik; 's mi léssen még szegényekkel későbbben.

B é t s.

Béts városának jegyző könyve szerint, ezen városban és külső városokban, a' magános és betegházakat mind egygyüvé számlálván, a' múlt esztendőök lefolyta alatt, 3172 telyes idejű férjfiak, 2732 ugyan olyan idejű aszszorymberek, 3340 fiú és 3062 leany, mind egygyüitt 12,360 emberek haltak-még.

Ezek között tüdő rothadásban és Fő szédelgésben, 3093; vizkorságban 1166; fenében 627; gutaütésben, 483; forró hideglelésben (hagymázban) 390; hasmenésben 242; torokgyuladásban 158, tüdőgyuladásban 129; belekgyuladásában 47; hiálában 57; külömbkülömb eseteben 66 élők költöztek által az örökkévalóságra.

A' legidősebb 102, ketten pedig éppen 100 esztendőt éltek; olyanok, kik 99

és 100 esztendőök között haltak meg, 47-ten voltak.

Azoknak a' gyermekeknek száma, kik keresztvéggel éltek, a' városnak és külső városnak 27 párokhiánál, 11,546-ra telt; kik között 5856 fiú és 5690 leány gyermekek találtattak. Halva 456-tan lettek a' világra.

Ezen felszámlálás szerint a' születettek' száma a' most lefolyt esztendőben 786-tal multa felyül az 1815-ben születetteknek számát; — 780-nal születettek kevessebben, mint az 1815-dik esztendőben.

Az összeházasodott párok száma 2881-re telt az 1816-dik esztendőben, kiknek számát az 1815 esztendő 444-gyel multa felyül.

A' mult Oktober' utolsó napjáig lefolyt, 12 hónapok alatt, ennyi eleség hozattatott be Bétsbe:

Vágó ökör 87693; tehén 3477; nagy borjú 253; szopó borjú 96630; juh 62295; bárány 85418; nagy disznó 38783; közep-szerű disznó 24564; bőrs petyenyének való disznó 19585; verőmalatz 8362; tojás 20,702,572.

Hal 9682 mázsa; hús 1811 mázsa 66 font; fagygyú 5893 mázsa 93 font; vaj 17771 mázsa; sajt 6911 mázsa.

Ausztiai bor 313,000 akó 19 pint; magyar országi bor 39016 akó 19 pint; külső országi bor 667 akó 31 pint; ser 596563 akó 2 pint.

Fejér liszt 458026 mázsa 42 font; feketébb liszt 340390 mázsa 69 font; kása 8461 mázsa 95 font; falusi kenyér 22677 mázsa 88 font.

Hüvelykes vetemény 91414 mérő; buza és rozs 661451 mérő; árpa 136658, zab 958875 mérő.

Széna, 20943 szekér
Szalma, 1,469,341 zsúp.
Tüzi fa, 272590 öl,
Kő-szén, 68407 mázsa.

Prágában Cs. K. Feldmarschal-Lajtmánt Baró Reisky, a' mult Dec. 30-dikán meghalt, s Jan. 2-dikán méltóságához illő tisztelettel eltemettetett.

U j k ö n y v e k.

Magyar Századok, MCCC—MCDXXXVIII.

Arta Virág Benedek Szekes-Fejér, V. Megy. Áldozó Pap, nehai Királyi Profeszor. Budán a' Kir. Univerzitásnak Betűivel 1816.

— Ezen könyvnek valaminthárom elsőbb százada, úgy ezen idő szakasza is magában egy egész munka: de folytatását is egy olly szorgalmatos Hazafitól biztosan lehet várni. Szépen stisztán vagyon nyomtatva. Találtatik mindenütt, hol az Univerzitás Könyvei árultatnak; nevezetesen pedig Pesten Eggenberger és Kilián Könyvárosoknál, Aradon T. Tereney Fiskális Urnál, Debreczenben Csáthy György Könyváros Urnál. Egerben Gyalogay Könyváros Urnál. Fejérváron Lang Ádám Könyvkötő Urnál. Győrött T. Takáts József Fő Notarius Urnál. Keszthelyen Fő Tiszt. Ruszek Apát- és Plébános Urnál. Pápán T. Pápay Sámuel Fiskális Urnál. Pozsonyban Schöneker Özvegy Könyvkötőnél. Péstett Gund Maximilián Könyvárosnál. Szombathelyen Zsoldos István Könyváros Urnál. Veszprimben Fő Tiszt. Horvát János Apát- és Kanonok Urnál. Erdélyben Kolosvárott Döbrentei Gábor Urnál. Az ára mindenütt 5. forint.

Ján. 7-dik napján Száz forint Huszaspénzért, Váltótzedulában 396 — forintot,

— egy Császári aranyért, 18 fl. 6 kr. — Egy Hollandus aranyért — fl. — kr.

Ján. 8-dik napján 100 forint huszas pénzért, Váltótzedulában 398 forintot,

— egy Császári aranyért — fl. — kr. — Egy Hollandus aranyért — fl. — krt.

Dec. 9-dik napján 100 forint huszas pénzért, Váltótzedulában 387 — forintot.

— egy Császári aranyért 17 fl. 40 kr. — egy Hollandus Aranyért 16 fl. 30 krt. adtak.